

DELA VS KA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrt leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Za in proti osemurniku.

Anketa o zapiranju in odpiranju trgovskih in obrtnih obratov in delovnem času delavcev in nameščencev. — Poslodavci zahtevajo 10 in 12 urnik. — Važne izjave ministra za soc. politiko dr. M. Drinkoviča. — Zastopniki delavstva vztrajajo na braniku za osemurnik.

Minister za socialno politiko je sklical za dne 2. marca v Zagrebu anketo o zapiranju in odpiranju trgovskih in obrtnih obratov in o delovnem času pomožnega osebja v teh obratih. Povabljeni so bile vse delodajalske in vse delavske zbornice v državi. Anketa se je vršila v dvorani zbornice za TOI v Zagrebu. Anketi je prisostvovalo nad 100 zastopnikov delavcev in delodajalcev. Delavsko zbornico za Slovenijo je zastopal tajnik Filip Uratnik.

Predkonferenca delavskih zastopnikov.

Dne 1. marca se je vršila v Delavski zbornici v Zagrebu predkonferenca delavskih delegatov, na kateri so se posvetovali kakšno stališče naj se zavzame na anketi. Čutilo se je, da bo stališče delavskih zastopnikov na anketi zelo težko. To predvsem zato, ker se je posrežilo ustvariti z nedokumentiranimi izjavami in trditvami naših delodajalskih krogov, na katero se ni moglo dovoljno odgovoriti, psihozo, ki misli, da naše gospodarstvo ne napreduje in da so razlogi za to predvsem v naši socialni politiki, ne pa, v kolikor gornja trditev sploh drži, v slabem vodstvu ter slabi organizaciji našega dela in pa v tem, da se naše pokrajine v mnogih primerih na uprav kolonijalen način izkoriščajo. Delavska delegacija je zbrala obširno statistično gradivo, ki jasno dokazuje, da se trdi od strani gospodarskih krogov mnogo, kar se mora izkazati pri podrobni analizi za popolnoma neresnično. V ostalem je bilo sklenjeno, da se počaka, kakšno stališče zavzemajo delodajalski delegati, da se poseže nato z dvema govornikoma v načelno, v podrobno debato pa z enim glavnim govornikom.

Stališče delodajalcev.

Predstavniki gospodarskih krogov so predložili anketi posebno spomenico. V njej ugotavljajo, da je dosedanja uredba, ki je predmet ankete, neznesljiva in gospodarstvu sovražna. Zato zahtevajo novo uredbu, katere izvajanje naj kontrolira ministrstvo trgovine in industrije. V splošnem naj bo v veljavi 10 urnik. 8 urnik kot izjema naj velja le pri delih v tunelih in kesonih, v grafični, livarski, svinčeni, steklarski obrti. Glede obrtnih obratov naj se razširi na celo državo uredba, ki je že sedaj v veljavi v Srbiji in Črnigori, to se pravi, delavnice morajo biti odprte 12 ur dnevno. (Tak naj bi bil tudi delovni čas.) Za trgovske delavnice naj se uvede 10 urnik.

Razgovor z ministrom za soc. politiko dr. Drinkovičem.

Zagrebske »Novosti« so prinesle 1. marca zvečer izjavo ministra za soc. politiko dr. Drinkoviča. Na razvoj razprave na anketi je ta izjava zelo vplivala. Glasi se:

»Pri nas je bilo rešeno vprašanje odpiranja in zapiranja obratov in delovnega časa obenem. To je bila napaka. Dalje je bila velika napaka v tem, da se pri tem ni napravila razlika med mestom in vasjo. Ta način je izzval nezadovoljnost vseh delodajalcev, obrtnikov in maloprodajalcev in izzval tudi nezadovoljnost v vseh. Na vasi po tej naredbi trgovci ne sme odpreti svoje

trgovine pred osmo uro zjutraj, dočim gre ljudstvo skozi vas in v mesto že od petih zjutraj. Ker je z naredbo o odpiranju in zapiranju trgovin združeno še vprašanje delovnega časa, je to izzvalo veliko nezadovoljnost pri obrtnikih. Po sedanjih naredbi obrtnik ne more delati, kolikor potrebuje in kolikor hoče, ker mu oblasti z naredbo ukazujejo, da svojo delavnico ob določenem času zapira in odpira.

Pri nas je uveden po zakonu delovni čas 8 ur. Kdo ima od tega kako korist? Zakaj se preprečuje obrtniku, da dela iz kateregakoli vzroka po 15 in več ur, če hoče in čuti za to potrebo? Kdo ima od tega kako korist, da se prepoveduje trgovcu, da odpre svojo trgovino na vasi ob petih zjutraj, pa tudi v mestu, ko ljudje v tem času gredo že na delo in bi morala biti njegova odprta? Ta vprašanja se morajo urediti, da bodo po možnosti zadovoljni vsi, da se najde nekak kompromis, da bodo tako obrtniki kakor trgovci, skratka tako delodajalci, kakor tudi delavci po možnosti zadovoljni. Da bi se dosegla čim idealnejša rešitev, sem sklenil, da naj se vrši ta anketa.

So delavci, ki hočejo delati več kot osem ur, toda ne iz kakih manj važnih razlogov, temveč zato, ker imajo velike družine, ki jih morajo prehraniti. Človek ima veliko družino in hoče zaslužiti, da bi se lažje preživljal. Washingtonska konvencija dopušča, da se dela tudi več kot osem ur, da pa se plača za to 25% več kot običajne mezde. Naš zakon pa daje 50% doplačilo, zato se delodajalci branijo nadurnega dela, od česar imajo, tudi delavci škodo.«

Otvoritev ankete.

Drugi dan pri otvoritvi je minister dr. Drinkovič v svojem uvodnem poročilu ponovil že v intervjuju navedene misli in je k temu še dodal: »Uredba o odpiranju in zapiranju obratov mora spraviti v sklad interese delovnega ljudstva z interesi naše države in našega narodnega gospodarstva. Želje delovnega ljudstva ne smejo biti nasprotne naši mladi industriji. Iz življenja je treba odstraniti razredni boj in uvesti nov sporazumen način urejevanja delovnih odnošajev. Razmere v naši državi se ne smejo primerjati z razmerami držav, ki so gospodarsko močnejše a nimajo takih uredb, kakor mi. Ne smemo se ozirati na Ameriko in Anglijo. Tam napravijo delavci v 8 urah toliko, kot naš delavec v 15 urah na dan.«

Kako računajo gospodarski krogi.

Generalni tajnik Zbornice za trgovino in industrijo v Zagrebu dr. Cuvaj je predložil, da vzame kot podlaga za razpravo spomenica delodajalskih organizacij. V splošno debato je posegel kot prvi predsednik obrtne zbornice v Belgradu Stojanovič. Ta je poudaril, da želijo gospodarski krogi, da se loči vprašanje osemurnika od vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin. Dejal je, da pomeni neznesno omejevanje svobode, če delodajalec ne more delati kakor in kolikor hoče. Vsak se mora zavedati, da more dati narodno gospodarstvo le takrat delo in zaslužek, če se bo mnogo delalo in mnogo produciralo. Naše de-

lavstvo se tega ne zaveda in često se mora trditi, da je pri delavcih več zavestne sabotaže kot zavestnega dela. Ako bi se delovni čas pri vseh obrtnih in industrijskih delavcih povprečno za dve uri podaljšal, bi pridobivalo naše narodno gospodarstvo letno nad eno milijardo. Zato zahteva v imenu delodajalcev, naj se uvede za pomožno osebje učinkoviti 10 urni delavnik izveniši težko industrijo in težke kategorije dela. Poleg tega naj se razširijo odredbe o možnosti 12 urnega poslovanja obratov v Srbiji in Črni gori na celo državo.

Račun delavcev in nameščencev.

Kot drugi govornik v splošni debati je razvijal centralni tajnik delavskih zbornic dr. Z. Topalovič sledeče misli:

Nikakor ne gre, da bi se delali računi tako, kakor dela to g. Stojanovič. On pravi: Če delavec dela osem ur zasluži tisočak, če bi delal 16 ur bi zaslužil dva tisočaka, če bi delal 24 ur, bi zaslužil tri tisočake. Tak račun je nepravilen. V obzir je treba jemati tudi druge čimtelje, kakor je zdravje, tehnika, možnost zaposlitve, ki so mnogo važnejši, kakor enostavni delovni čas. Predvsem je treba vedeti, da je potreba, za katero dela naša obrt in industrija, stalno določena po odjemu na našem domačem trgu in po drugih možnostih plasiranja. Daljši delovni čas ne ustvarja enostavno večjih vrednot, temveč na eni strani strašno opustošenje na zdravju in življenjih, na drugi strani pa armado brezposelnih, kar pomenja oboje strašno opasnost za državo in vse naše narodno gospodarstvo. Vidiki, iz katerih gleda na ta vprašanja g. Stojanovič, so vidiki, iz katerih gleda na tako vprašanje privatnik, ne pa vidiki, iz katerih bi morala gledati na ta vprašanja splošnost in državna celina. Ob onih širših vidikih se razblinjajo Stojanovičeve milijarde v nič. Če se hoče naše gospodarstvo splošno dvigniti, je treba začeti pri kmetijski produkciji. Ta se nahaja res v krizi in odnosno ne napreduje tako naglo, kakor bi z oziranjem na porast našega prebivalstva morala. Ta kriza vleče za seboj tudi našo obrt in industrijo. Kar se velike industrije tiče, se mora pripomniti, da so izrečene vse trditve o neki posebni krizi često v najbolj kričečem nasprotju z dejstvi. So industrijske panoge, ki propadajo. Za pretežno večino industrij pa se da jasno pokazati, da se nahajajo od leta 1925., to je od uvedbe nove carinske zaščite in od stabilizacije dinarja v stalnem porastu. To dokazuje indeks akcijskih podjetij, ki so porasle v treh letih za 40 odstotkov. To dokazuje število v obrti, industriji in trgovini zaposlenega delavstva, ki se je dvignilo v petih letih skoro za 200.000. Izrečena je bila težka obdolžitve — da vrši naše delavstvo pri delu zavestno sabotažo. Kdor primerja te številke, bo lahko uvidel, da je bila izrečena ta trditev brez vsake utemeljitve. Produktivnost delovne sile se je dvignila, plače delavstva pa se niso dvignile. — Iz podatkov o rekrutiranju se vidi, da je število sposobnih vojaških obvezancev vsako leto nižje. To se pravi, da sta slabo zdravje in slabo gmotno stanje delavstva dejstvo. Govorjenje o gospodarski krizi pa je v mnogih slučajih sama bajka, ki jo razširjajo tisti, ki ne vidijo drugih poti za dvig narodnega gospodarstva,

kakor edinole večje izkoriščanje delovne sile.

Mi dopuščamo v našo državo stare stroje, ki jih industrija v razvitejših državah ne more več rabiti. Vsi stroji, katere naročamo iz inozemstva so prirejani na kurjenje z inozemskim premogom. Zato smo doživeli škandal, da moramo uvažati za okroglo eno milijardo premoga; čeprav je premoga pri nas povsod dovolj. Nobene pažnje se ne polaga na to, da se dajejo v obliki carinske zaščite milijonski in skoro milijardni posebni profiti parasitskim industrijam, kakor n. pr. sladkorni industriji, ki spravlja te milijarde po večini v žep inozemskih delničarjev. Mi smo mnenja, da gremo po slabi poti, ako puščamo vse to iz vida.

Že med govorom dr. Topaloviča so zastopniki delodajalstva večkrat burno ugovarjali, dasiravno so bila izvajanja stvarna, mirna in prosta vseh napadov. Dr. Topalovič je odgovoril zopet Stojanovič, ki je trdil, da so statistični argumenti dr. Topaloviča navadno falsificirane številke. Posebej je pripomnil, da število delavstva pri zavarovanju radi tega raste, ker se zavarovanje širi. Slabo zdravstveno stanje pa je posledica vojne.

Razredni boj.

Za Stojanovičem je govoril delegat Krekič. On je pripomnil, da trditve Stojanoviča glede falsificiranih števil ne morejo držati, ker so vzete iz podatkov, ki jih je zbrala država in ki so jih zbrale poslodavske institucije, ker smo bili že v naprej mnenja, da bi se našim številkam itak ne verjelo. Stojanovičeva trditev glede razširjenja zavarovanja se da ovreči najbolje z dejstvom, da je v krajih s starim delavskim zavarovanjem, število zavarovancev do leta 1926. padlo, medtem, ko je od takrat naprej raslo. Prizadevanja, glasom katerih je stremeti za tem, da bi se razredni boj odpravil, so vse hvale vredna. Tudi mi se trudimo, da bi razredni boj odpravili, samo ne vemo, kdo razredni boj bolj povzroča in kje je prava mera in meja, kjer naj tak boj neha. Danes se nam stavlja tu predlog, po katerem naj bodo obrti odprti po 10, 12 in več ur, nekateri pravijo, naj bodo kar neomejeno odprti, tako kakor je že danes po nekod. Imam tu statistiko Inspekcije dela v Belgradu, iz katere je razvidno, da delajo vajenci, ki so tam često 11 do 12 let stari, po 18, 16 in 15 ur na dan. Če mi pokažemo na to in če zahtevamo, da se to brezpogojno prepreči, pa pravijo, da hočemo boj. Tak boj ni naš cilj in če se ga hoče odpraviti, je treba odpraviti njegove vzroke na drugi strani.

Stališče delavstva.

Pri popoldanski razpravi je podal delavski delegat Vladimir Pfeifer jasno in precizno delavsko stališče:

Sedanja uredba za delavstvo ni idealna. Predstavlja pa kompromis, do katerega smo prišli po skoro 10-letni borbi. Mi smatramo, da ni mogoče priti do novih rezultatov, o katerih bi se dalo še reči, da so kompromis med nasprotujočimi si interesi. — Na papirju se lahko ureditev delovnega časa od ureditve zapiranja in odpiranja loči. V življenju pa so dosedanji poskusi v tem pravcu dokazali, da taka ločitev ni mogoča.

Ako bi hoteli ločiti delovni čas od

Novi dogodki.

časa zapiranja in odpiranja trgovin v obratih, ki zaposlujejo pomožno osebje, bi videli takoj, da je to neizvedljivo in da se borba v resnici ne suče okrog vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin, temveč okrog vprašanja delovnega časa.

Povsod, kjer si ni mogoče zamisliti rednih izmen, kakor so recimo pri neprekinjenem 24-urnem obratovanju mogoče, taka ločitev ni mogoča. Samo reče se lahko, da bo delalo pomožno osebje, recimo do 17. ure, medtem ko bo odprt obrat do 20. ali 21. ure. Izvesti pa tega ni mogoče. **Pomožni delavec, ki bi se poskušal res odstraniti, kadar poteče njegov delovni čas, bi izgubil takoj službo.** Delal bo nadurno. To bo delal na videz prostovoljno, v resnici pa prisiljen, ker sta lakota in brezposelnost huda gospodarja. Delal bo nadurno tudi brez odškodnine. Vsak, ki to pozna, dobro ve, **da so 50% ali 25% doplačila prazna formalnost, dokler ima poslodavec možnost, da regulira po svoji volji zaslužek.** Podaljša se delovni čas, zniža plača — in 50% doplačilo se dobi.

Le pri popolnem nepoznanju dejstev in stvari, moremo postavljati trditve, kakor da se poslodavci sami branijo nadurnega dela radi 50% doplačila in da povzročata to brezposelnost. V resnici poslodavci povsod rušijo maksimirani delovni čas kjer morejo, in le absolutna prepoved more tu delojemalca ščititi.

Vi zahtevate po raznih ovinkih, da se uvede v celo obrt in trgovino 12-urni delavnik, a še ta meja pri splošnem neredu, ki ga hočete uvesti, ne bo držala. Mi ugotavljamo, da ste se zedinili na najbolj protisocialnem stališču, ki si ga je mogoče zamisliti. Najbolj barbarske odnose v urejevanju delovnega razmerja, ki so kje v veljavi, hočete posplošiti in razširiti na celo državo. Če se zahteva od nas protizjave na Vašo izjavo, naj rečemo le-to:

Mi nove regulacije tega vprašanja nismo zahtevali, čeprav pritožbe v naših vrstah proti sedanji uredbi niso bile manjše, kakor v Vaših. Mi ne vidimo nobene možnosti, da bi se dal najti o tem vprašanju kak drugačen kompromis, kakor se je že našel.

Tu postavljene zahteve in tu postavljena načela pa so taka, da delavska delegacija na tej podlagi ne more iti v nikake razgovore. Pri vseh teh predlogih gre za praktično skoro neomejen delovni čas v obrti in trgovini.

Spopolnitev zakona o zaščiti javne varnosti.

Kralj je podpisal zakon o dopolnitvi zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi od 6. januarja 1929. Kot členi 3., 4., 5. in 6. pridejo te-le odredbe:

Kdor s pisanjem, tiskanjem, izdajanjem in razširjanjem knjig, listov, razglasov, plakatov ali na kateri drugi način dela propagando ali stremi za tem, da dela prepričanje ali razpoloženje pri drugih, da se kakšen del kraljevine SHS odcepi od celote, ali kot samostojna država, ali enota, ali da se priklopi kak drugi tuji državi, ali da se spremeni današnja državna ureditev, ali sploh politični ali socialni red v državi, se bo kaznoval z ječo do 5 let.

Kdor s pisanjem, tiskanjem razširja napise, slike ali razglase, ali na katerikoli drug način prenaša lažnive trditve z namenom, da bi izpostavil zasmehovanju državne ustanove, zakone ali naredbes, oblasti ali politični in socialni red v državi, se bo kaznoval z zaporom do 20 let in denarno kaznijo do 200.000 dinarjev.

Kdor s tiskom ali na kak drug način dela na razdoru med plemeni ali družbenimi razredi, ali izziva razpoloženje za plemensko razcepljenost ali plemenski razdor, se bo kaznoval z zaporom do 1 leta in denarno kaznijo do 10.000 dinarjev.

Kdor na način, omenjen v paragrafu 5, vrši propagando ali ustvarja razpoloženje, da se država ali samoupravne oblasti ovirajo v vršenju njihove naloge

Mi postavljamo napram temu, ne samo v interesu socialnega in kulturnega dviga delavstva, temveč v interesu zmanjšanja brezposelnosti, pravilnega izrabljanja delovne sile ter dobro razumljenega interesa ne posameznikov temveč celokupnega gospodarstva, zahtevo po osemurnem delovnem času.

Konec in uspeh ankete

Za tem govorom so posegli v debato različni govorniki, ki so se dotikali raznih posebnih vprašanj. Vendar je bilo že poprej jasno, da gre tu za velika nasprotja, ki jih anketa ne bo mogla rešiti.

Minister za socialno politiko dr. Drin-

ali vobče v svojem delovanju, se bo kaznoval z zaporom do šestih mesecev in globo do 6000 Din.

Tretji del čl. 4. se spreminja in se glasi:

Kdor postane ali ostane član takega društva ali politične stranke, ali ga podpira, ali sicer s tiskom kaj naredi, s čemer bi se pokazalo nepriznanje naredb oblasti, izdanih po oddelku 1. tega člena, se kaznuje z zaporom šestih mesecev in denarno kaznijo 6000 Din.

Program vlade.

Ministrski predsednik general Peter Živkovič je pozval vse ministre, da v najkrajšem času predložijo pismen program dela, ki se ima izvršiti v njihovih resortih v prihodnjem proračunskem letu. Ta poročila bodo priložena proračunu kot sestavni del proračuna poedinih ministrstev, tako da bo mogoče nadzirati delo posameznih resorov in da se od predvidenega programa ne bo odstopalo.

Stanovanjska zaščita po 1. maju.

S prvim majem preneha veljati sedanji stanovanjski zakon. Sedanji zakon je hotel pripraviti razmere v tak položaj, da bi bila zaščita nepotrebna. To pa se zakonodajalcu s tem zakonom ni posrečilo. Položaj je ostal skoraj tak, kot je bil ob uveljavitvi tega zakona. Zaščita vsaj v sedanji, če že ne v zvišani meri, je tedaj nujna. Deputacija Zveze stanovanjskih najemnikov je bila te dni pri ministru za socialno politiko in mu predložila spomenico. Ta zahteva, naj

kovič se je proti večeru vrnil na anketo (popoldne ni bil navzoč) in se je ob zaključku zahvalil udeležencem in je končno izjavil, da je predloge poslodavcev že prejel, čaka samo še delavskih in da bo obravnavano vprašanje rešeno v teku tega, gotovo pa v teku prihodnjega meseca. — Odločitev je tedaj v rokah ministra za socialno politiko.

I. delavska hranilnica in posojilnica v Mariboru

je naš edini delavski denarni zavod.

Vloge obrestuje najvišje in daje posojila po najnižji obrestni meri.

se najemnine v starih in novih hišah izenačijo in določijo njih višina na podlagi zlate paritete. Vse drugačne pogodbe naj se razveljavijo. Skliče naj se anketa za ureditev tega vprašanja. Minister je odgovoril, da se stanovanjsko vprašanje že proučuje in je na sklicanje ankete že sam mislil. Dosedaj še ni padla odločitev ne za, ne proti stanovanjski zaščiti, če pa bo ukinjena, da bo vse-kakor treba zaščititi gospodarsko šibkejšo sloje, zlasti državne uradnike.

Zakon o univerzah.

Vprašanje tega zakona še ni rešeno. V prosvetnem ministrstvu se proučavajo razni načrti v tem pogledu, ki se že dalje časa nahajajo v ministrstvu. Časopisje je pred nekaj dnevi prineslo vesti o ukinjenju fakultete v Ljubljani in v Subotici. O ukinjenju fakultet še ni prav nič odločenega in gotovo tudi še ne bo tako hitro, ker je celo vprašanje zelo zamotano. Zato so kake drugačne vesti brez stvarne podlage.

Zakon o pokojninah.

Mnogo preglavice je delalo dosedaj vsem vladam vprašanje o pokojninah drž. uslužbencev. Dosedaj je bilo urejeno tako, da dobe državni nameščenci pravico do pokojnine po 15 letih. Drugi so hoteli to dobo razširiti celo na 20 let ali jo kar odpraviti in uvesti pokojnine po vzorcu, kakor imajo pri nas privatni nameščenci. Za nekaj časa bo te vojske konec. Kralj je namreč podpisal zakon, ki določa, da dobe državni uslužbenci pravico do pokojnine po 10-tih letih. Po desetih letih gre uslužbencu 50% od polne pokojnine. Ta odstotek se zvišuje vsako leto za 2, 2½ oz. 3,33%, tako, da dobi vsak državni uslužbenec po 35-ih letih pravico do polne pokojnine. Železničarji imajo z ozirom na težko in nevarno službo olajšave.

Železniške tarife zvišane.

Ker so železnice radi hude zime in mraza utrpeli veliko škodo na materialu in so se zato dohodki znatno znižali, je prometno ministrstvo povišalo pristojbine za prevoz industrijskih izdelkov. Poljedelski produkti niso prizadeti. Zvišanje je predvideno za 5 do 35 odstotkov. Novi tarifni sistem na ta način upošteva dejstvo, da je poljedelstvo v naši državi na nizki stopnji in se ga ne da obremeniti z novimi bremenami, zlasti še po tej katastrofalni zimi. Industrija to zvišanje zlahka prenese. Dohodki železnic se bodo zvišali na ta način letno za 120 do 150 milijonov

Atom:

Srce kapitalizma.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

5. Zlo je povečalo moderno oduševstvo, ki je bilo že pogosto od cerkve obsojeno, vendar pa ga kljub temu pohlepni in dobičkaželjni ljudje pod drugo krinko izoršujejo. Vrh tega je industrija in malodane vsa trgovina prišla v oblast nekaj ljudi, tako da maloštevilni premožni bogatini nalagajo skoro suženjski jarem neskončni množici delavcev.

Pod pojmom oduševstva je katoliška cerkev od nekdaj umevala prilastitev krivične nadvrednosti s pomočjo posojila. Proti temu je nastopala katoliška cerkev že od vsega početka. Borili so se proti oduševstvu sv. očetje, sholastiki in cerkev sama s svojimi zakonodajci. Naj navedem le par zgledov. Sv. Avguština pravi: »Če si dal denar človeku na obresti, to je, če si posodil svoj denar tako, da nekaj več pričakuješ, da boš prejel, kakor si dal — ne samo denar, ampak nekaj več kakor si dal, naj si že bo to pšenica ali vino, ali olje ali karkoli drugega, če več pričakuješ, da boš prejel, kakor si dal, tedaj si oderuh in v tem graje vredn, ne hvale.« Denar po svoji naravi, tako pravi Janez Duns Skot, »ne prinaša nobenega sadu, kakor nekatere druge stvari, ki same rodijo: nekak sad prihaja od denarja le od tujega dela tistega, ki denar uporablja. To delo pa ni od tistega, ki je denar posodil. Kdor bi torej hotel imeti korist od denarja, hoče imeti korist od tujega dela, katere mu pa dotični ni dal, s tem, da si je od njega denar izposodil.«²¹

To ni bila miselnost samo posameznikov, ampak vesoljne katoliške cerkve. Najbolj je to razvidno iz kanoničnega prava in njegovih določb glede obresti in prepovedi oduševstva. »Vsa lastnina končno izhaja iz človeškega dela in delo je vsakemu bogoljubnemu človeku lastno. Le delo, naj si že bo telesno ali duševno, in nezasluzeno uboštvo imata po-nauku cerkvenih pisateljev pravico do dobrin te zemlje.«²² »Po nauku vseh kanoničnih pisateljev, je delo proizvajalec vseh dobrin, ono, ne lastnina, tvori torej vse vrednote in delavcu zato tudi pritiče iznos njegovega dela.«²³ Cerkevno pravo je že v četrtem stoletju prepovedalo klerikom pod težko kaznijo izvrševati obrestovanje.²⁴ Zgoraj ome-

njeni izrek sv. Avguština i. dr. so bili enostavno sprejeti v kanonično pravo, kot navodilo, katerega se morajo držati kristjani.²⁵

Drugi²⁶ in tretji lateranski²⁷ cerkveni zbor je obsodil v splošnem ropanje oderuhov, to je tistih, ki jemljejo obresti. Peti lateranski cerkveni zbor je obnovil prejšnje prepovedi jemanja obresti in označuje kot bistvo oduševstva dejstvo, da se skuša izrabe, same na sebi nerodovitne stvari, brez dela in truda pridobivati korist in dobiček.²⁸ In ko je cerkev pozneje, da bi ljudstvo iztrgala iz rok oderuških pijavk vsled razmer prisiljena dovolila jemanje obresti, so se iste deloma po možnosti vrnile dolžnikom, deloma pa so se uporabljale za omogočenje obrestovanja posojilnic, kar je pa ostalo se je porabilo za občekoristne namene človeške družbe. Dajale so tedanje posojilnice preostali denar, ki so ga dobili potom obresti, kot doto revnim hčerkam rokodelcev ali kmetov, ter jim tako omogočile poroko, ali pa za druge podobne namene.

Enaka načela zastopa katoliška cerkev tudi v novem cerkvenem zakoniku.²⁹ Najprej poudarja ondi načelo da ne smemo zavoljo same posojilne pogodbe terjati nobenega dobička ali z drugimi besedami, da denar ne more roditi denarja. Nadalje pa priznava, da je dovoljeno pogajati se za letni dobiček, če ni morda očitno, da je dobiček neprimeren. Kdaj je dobiček primeren ali neprimeren, je že iz doslej povedanega jasno.

Ko pravi papež, da kljub prepovedi oduševstva, isto pohlepni in dobičkaželjni ljudje vendar pod drugo krinko izvršujejo, hoče s tem povedati, da vsled na splošno dvignjenega npravnega čuta dandanes ni možno več zahtevati pri navadnem posjlu 100 do 300% obresti, da pa se to oduševstvo, ki je bilo pogosto v srednjem in starem veku, sedaj vrši pod drugo krinko. Kajti če vprašamo v čem pravzaprav obstoji zlo oduševstva, moremo odgovoriti, da v tem, ker hoče imeti korist in sad tujega dela, — z drugimi besedami, da hoče kdo žeti tam, kjer ni sejal — to se pravi »odruševstvo pod drugo krinko« se izvršuje dandanes povsod tam, kjer so doma krivični brezdalni dohodki. Obsojeni so tu vsi brez delni dohodki, naj si že izvirajo iz krivičnih obresti, dividend ali pa se pridobivajo na podlagi krivične mezdne, delavske ali najemniške pogodbe. Nobe-

nega vzroka nimamo, da bi tu izvzemali katerekoli vrste brezdelnih dohodkov, naj si se že skrivajo pod to ali ono krinko. In kdo ne ve, da znašajo dandanes ti brezdalni dohodki ali kakor bi jih lahko krstili »moderno oderuštvo«, če bi to izrazili v številkah obresti, večkrat ne samo 100%, kakor v starem in srednjem veku, ampak tudi 800 do 900% obresti, ki se pa seve skrivajo pod raznimi krinkami.³¹

Pravilno ugotavlja papež, da »je industrija in malodane vsa trgovina prišla v oblast nekaj ljudi,« kajti pravkar omenjeni brezdalni dohodki to omogočujejo da celo z neko silo vodijo v to, ker ima kapitalizem v sebi tendenco, da se avtomatično pomnožuje in raste v neskončnost. To velja o vsakem kapitalu, kjer dela le denar brez osebnega dela, pa najsi je isti naložen v finančnih zavodih ali katerihkoli podjetjih. Razumljivo postane to iz preprostega zgleda. Kdorkoli si n. pr. izposodi 10.000 Din, recimo po 4% mora v 25 letih plačati samo na obrestih 10.000 Din, kapitala oziroma dolga pa še ni plačal nič. Rothschilda cenijo na 40.000 milijonov mark. Ves ta denar si je tvrdka »prisluzila« v sto letih. Samo nikar ne vprašaj kako... In premoženje raste naprej. Recimo da se teh 40.000 milijonov obrestuje le po 10%, donaša to letno 4000 milijonov. Ker lastniki tvrdke tega denarja seve nikakor ne morejo porabiti, ga nalagajo v banke in podjetja, kjer donaša nove obresti. Premoženje se tako nujno kopiči v neskončnost.³² Po pravici se zato obresti označujejo kot »srce kapitalizma.«

Naravna posledica tega je, kakor dobro ugotavlja delavska okrožnica »da maloštevilni premožni bogatini nalagajo skoro suženjski jarem množici delavcev.« Bistveno znamenje suženjskega stanu je namreč, da se ga smatra za blago in da suženj ne dela zase, ampak za svojega gospodarja, da dohodek njegovega dela ne spada njemu, ampak njegovemu gospodarju. In če pogledamo sodobne gospodarske razmere, vidimo lahko, da je dandanes delavec v premnogih slučajih le blago, katerega vrednost raste in pada sorazmerno s tržnimi cenami in da skoro polovica, če ne več, gospodarskih dohodkov ne prihaja v roke tistih, ki so jih pridobili, ampak tistim, ki na kakršenkoli način uživajo brezdalne dohodke, to se pravi, sadove tujega dela.³³

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale. Vse organizacije se ponovno opozarja, da vsak shod, sestanek, občni zbor, sejo odbora prijavijo v smislu zakona 3 dni preje na pristojno politično oblast (sreško poglavarstvo). Ako oblast, kateri se je prijava izvršila, v teku teh 3 dni prijave ne odkloni, se smatra, da se sestanek, shod ali karsikoli sme vršiti. To seveda ob v prijavi navedenem času in označenem kraju. Da ne bo nepotrebnih sitnosti, naj se vse organizacije gotovo po tem ravnajo.

Zasebni nameščenci

Ljubljanska skupina ima svoj sestanek prihodnji torek 12. marca. Na sporodu referat: Delavstvo in krščanstvo, poročilo o strokovnem položaju ter o delu skupine. Vabljeni vsi tovariši in tovarišice. Kraj: Jugoslov. strok. zveza, začetek ob 8 zvečer. — Odbor je poslal min. dr. A. Korošcu prošnjo, v kateri se izraža na zakonu sloneča, že stara želja nameščencev socialnega zavarovanja, da dobe tudi ti polovično vožnjo na železnici, kot jo imajo tudi državni nameščenci. O odgovoru oz. uspehu bomo poročali. — Članstvo opozarjamo, da znaša celotni prispevek od 1. marca dalje za vse Din 15.—, ker je vsak član tudi obvezno naročnik »Delavske Pravice«. Na svidenje na sestanku. — Odbor skupine.

Kovinarji

Jesenice. V sredo 13. marca se bo vršil sestanek skupine kovinarjev ob 8 zvečer v Kat. del. prosv. društvu na Savi s sledečim dnevnim redom: 1. Kratko skoptično predavanje. 2. Delavska zbornica, nje delo in kritika. 3. Naša organizacija in njena samostojnost in neodvisnost. 4. Obratni zaupniki in njihovo sedanje delo.

Iz tega je razvidno, da je sestanek za vsakega delavca, zlasti pa še našega organiziranega tovariša, važen in bo zato na sestanek gotovo prišel. Nova doba zahteva novih, celih mož, da stoje na braniku naših pravic in kdor je v celoti naš, ta nas bo razumel, ta bo naše delo zasledoval, nam pomagal in se z nami boril ramo ob ramo. — Naj živi borba!

Javornik. Dne 10. marca t. l. se bo vršil občni zbor naše skupine ob 11 dopoldne po deseti sv. maši na Koroški Beli v društveni dvorani. Dnevni red je običajen. Tovariši! Dolžnost nas vseh je, da se občnega zbora v čim največjem številu udeležimo. Vsak član naj gleda, da pripelje še enega svojega prijatelja seboj in ga uvede v naše vrste. Čim več nas bo, tem večji vpliv bomo imeli. Vsak naj tudi pove svoje težnje in krivice, ki se mu gode v tovarni. Na občnem zboru je kraj za to, ne pa da se zabavlja drugod, kjer ni mesta za to. Čas hiti! Pokažimo, da nas je pod praporom krščanskih socialistov mnogo in vemo, kaj hočemo. Odbor.

Kamnagorica. Občni zbor strokovne skupine kovinarjev se bo vršil v nedeljo 10. marca ob 10 dop. v Društvenem domu. Dnevni red je običajen. — Tovariši, zavedajmo se važnosti naših delavske strokovne organizacije in se udeležimo občnega zbora polnoštevilno. Poroča tudi zastopnik centrale iz Ljubljane. — Odbor.

Rudarji

Laško-Huda jama. Občni zbor strokovne skupine rudarjev Huda jama bo v nedeljo 17. marca ob 8 jutraj v Društveni dvorani v Laškem v običajnim dnevnim redom. Tovariši-člani strokovne organizacije, za vas je udeležba na občnem zboru dolžnost. Povabite pa s seboj tudi tiste, ki z nami enako mislijo, niso pa še organizirani. Na občnem zboru bodo važni razgovori in stvari, ki morajo vsakega zanimati. Tovariši, ki imajo kake misli in želje, ki bi jih radi izrazili, naj to store na občnem zboru in stavijo predloge. Na občnem zboru poroča tudi zastopnik centrale iz Ljubljane. Odbor.

Trbovlje. V nedeljo 3. marca se je vršil občni zbor skupine, izvolil se je novi odbor, kateri je prevzel započeto delo starega odbora. Predvsem veliko truda in pažnje je posvetiti pravilniku bratovskih skladnic, da se enkrat reši finančna stran, da bo pravilnik zasigural delavstvu po dovršenih letih pokojnino in da bo sploh vse zavarovanje solidno.

Zaupniki, vršite vsak svojo dolžnost in agitirajte, da pridobimo čim več članov. Vse tovariše pa pozivlje, da vedno prihajajo k vsem sestankom in shodom in pripeljejo seboj tudi neorganizirane.

Zdraviliški uslužbenci

Rogaška Slatina. V nedeljo 10. marca ob 9 dopoldne se bo vršil občni zbor naše Strokovne organizacije v Rogoški Slatini v gostilni Erjavec. Obravnavala se bodo vprašanja, ki so važna za vse delavce in nameščence tukajšnjega zdravilišča. Zato naj se občnega zbora vsi udeležijo. Tudi neorganizirani naj pridejo. Za to poskrbite vi, organizirani tovariši. Za člane pa je udeležba obvezna. Na dnevn. redu je med drugim tudi poročilo o kolektivni pogodbi in poročilo o delu J. S. Z. Pride zastopnik centrale iz Ljubljane. Odbor.

Lesno delavstvo

Planina pri Rakeku. Tukajšnja skupina lesnega delavstva je imela v nedeljo 3. marca v Lazah svoj redni občni zbor. Zelo lepa udeležba članov je trden dokaz, da smo delavci složni v boju in delu za človeka vredno življenje. Niti neznoša zima, ki je med tukajšnjim delavstvom povzročila veliko brezposelnost in s tem v zvezi bedo in pomanjkanje, ni omajala naših vrst; nasprotno, delavstvo se danes bolj kot kdaj prej zaveda, da edino v organizaciji najde pomoč in zavetje v času, ko jo najbolj potrebuje. Zastopnik centrale nam je v daljšem stvarnem govoru obrazložil delo in uspehe krščansko socialističnih strokovnih organizacij. Zelo lepo nam je obrazložil pregled delavskega strokovnega gibanja v preteklosti. Prisotni člani so vzeli poročilo zastopnika z odobravanjem na znanje. Izvolili smo z majhnimi izpremembami zopet stari odbor. Sedaj stopamo v novo poslovno dobo oživiljeni in prežeti pravega delavskega duha, delavske zavesti in solidarnosti. Res je, da marsikateri tovariša, ki vzdihuje pod težo razmer, ni še v naših vrstah, kljub temu korakamo mi dalje z geslom: Kdor ni z nami, je proti nam! Kdor ni strokovno organiziran, pomaga našim tlačiteljem izsesavati naš mozeg in piti proletarsko kri. S ponovnim pozivom: »Proletarci, združimo se!« je zaključil tov. predsednik lepo uspeli občni zbor.

Cestarji

Maribor. Dne 1. marca t. l. smo položili temelj našemu podpornemu skladu, v katerega bo vsak prispeval mesečno 10 Din. Vsi smo ustanovitev podpornega sklada sprejeli z največjim veseljem. Po dolgem pripravljaju smo prišli do uresničenja. Prvi obrok smo že naložili v I. delavski hranilnici in posojilnici. — Upamo, da nam bodo ti sicer težko pritrpani dinarji plodonosno naloženi za dneve, ko obnemoremo pod pezo težkega vsakdanjega dela. Tovariši! Ne pozabimo slovenskega pregovora, ki pravi: Kamen do kamna palača, zrno do zrna pogača.

Mariborsko okrožje

Maribor. Po dolgem času smo zopet enkrat imeli sestanek. Sicer se temu ni čuditi, da smo se tako poredko sestajali, saj nismo imeli nikjer svojih prostorov, vedno smo bili samo gostje in navezani na prijaznost drugih. Sedaj bo v tem oziru bolje. Organizacija je najela lokal, kjer se bomo nemoteno zbirali in razpravljali o svojih zadevah. Tov. Mastinšek nam je poročal o okvirni kolektivni pogodbi za mestne delavce, sicer prav idealna ni, toda boljše nekaj, kakor nič. Saj mislimo, da s tem še ni izrečena zadnja beseda.

Tov. tajnik nam je orisal važnejše dogodke preteklih dni gospodarskega in socialnega značaja in dela in gibanje J. S. Z. v zadnjem času. Vsi navzoči smo videli, da organizacija v resnici dela in si prizadeva zboljšati naš gospodarski položaj. Tovariši, vsi v našo organizacijo, naj ne bo nikogar, ki bi ne bil strokovno organiziran. V složnem delu je naša rešitev, ne pa v hujskanju in sovraštvu! Delavske vrste tega ne smejo poznati! Delavec.

Železničarski vestnik

Vozne olajšave na tujih železnicah. Generalna direkcija drž. žel. v Belgradu je pod št. G. D. 89016/28 objavila sledeče vozne ugodnosti na podlagi obojestranskega sporazuma za eno koledarsko leto in sicer:

1. Brezplačne karte za uslužbence enkrat na leto po železnicah: avstrijskih, madjarskih državnih in južni, poljskih drž., podrinskih oblastnih, požarevačkih oblastnih, romunskih drž., bolgarskih drž., nemških drž., belgijskih drž., grških drž., turških drž., francoskih P. L. M., francoskih drž., francoskih alžaskih in loterinških, angleških juž., zveznih švicarskih, drž. italijanskih, drž. estonskih, severnih francoskih, severovzhodnih angleških, madjarskih Szeged-Csanád, drž. norveških, drž. holandskih, drž. češkoslovaških, drž. švedskih železnicah in po Dubrovački paroplovbi v razredu, ki odgovarja položaju prošnjika.

2. Za rodbinske člane vseh uslužbencev polovične karte enkrat na leto po gori navedenih progah, izvzemši zvezne švicarske, drž. norveške, drž. holandske in švedske drž. železnice, na katerih za družinske člane ni vozne ugodnosti.

3. Na slavonsko-podravske železnice in na železnicah Zagreb-Sombor uživajo uslužbenci naših železnic in člani njih družin z legitimacijo 75 odstot. popusta.

4. Na francoskih vzhodnih železnicah je določeno samo 15 brezplačnih kart za privatna potovanja uslužbencev in 15 polovičnih kart za rodbinske člane v enem koledarskem letu.

Članstvu Prometne zveze! Centrala Prometne zveze se nahaja sedaj v Ljubljani v palači »Delavske zbornice«, Miklošičeva cesta 22. V Mariboru pa ostane okrožje organizacije, kamor se naj obračajo le železničarji iz teritorija mariborske oblasti!

Tržič. V soboto 2. marca je imela naša skupina svoj občni zbor. Navzočih je bilo okoli 50 članov in članic. Tov. predsednik Kogoj je poročal o splošnem stanju skupine, blagajničarka o stanju blagajne in fondov. Dosedanje mu odboru se je podelil absolutorij. O splošnem položaju delavcev in nameščencev in o delu in liniji centrale je poročal tov. načelstveni tajnik JSZ. Njegova izvajanja so bila sprejeta z odobravanjem. V novi odbor je bilo izvoljenih zlasti nekaj mlajših moči, fantje, ki bodo prinesli v organizacijo novega življenja. Za tem so se obravnavale skoro do največjih podrobnosti razmere in položaj v vseh tovarnah in delavnicah v Tržiču. Vsi smo čisto jasno videli, kje moramo zagrabiti. Sklenjeno je bilo, da se bodo vršili najmanj vsak mesec sestanki zaupnikov in delavstva iz posameznih tovarnen, kjer se imajo obravnavati vse tekoče stvari. Vsak mesec pa se ima tudi vršiti sestanek vsega organiziranega delavstva v Tržiču. Odbor si je nadel nalogo, da bo budno zasledoval položaj v vseh podjetjih in skupno vodil vse akcije in pokrete. Za nas ne obstajajo podjetja dvoje vrst! V vseh podjetjih je delavec garač, v nekaterih celo popoln suženj. V nobenem mu ne plačajo njegovega dela toliko kot je res vredno. Zato smo vsi eno: delavci! Zato je naša le ena: delavka! — Tovariši, tovarišice, vsi na delo! Velike so naše naloge! Nikogar ne sme manjkati, vsak naj da svoje k skupnemu hotenju in stremljenju! Le s strokovno organizacijo bo tudi tržiško delavstvo prišlo do upoštevavanja v posameznih tovarnah in obratih in le organizirano in medseboj enotno in solidarno se bo uveljavilo v javnosti, kjer ima danes toliko govoriti kot nič. Tržič je danes delavski, proletarski le po številu prebivalcev. Tovariši, preko vseh zaprek do končnega cilja!

Vič-Glince. Zbog ostrega mraza in pomanjkanja kuriva pisarna Jug. strok. zveze v Društvenem domu zadnje čase ni redno poslovala. Posledica temu je, da je celo organizacijsko življenje naše strokovne skupine otrpnilo in da smo zaostali z dolžnostmi, katere terjajo od nas organizacija. Sedaj postaja vreme ugodnejše in upamo, da so ovire glede mraza odstranjene in da bodo vrata našega lokala redno vsakomur odprta, kdor bo želel te ali one pomoči od

organizacije. Da pa ne bomo pri svoji centrali zadnji med zadnjimi, je naša dolžnost, da zamujeno čimprej nadoknadimo in postavimo našo skupino zopet v pravi življenjski tir. Uradne ure v pisarni so zopet redno vsak torek in petek zvečer od 7 dalje ter ob nedeljah od 10 do 12 dopoldne. Da se članstvo seznanji z vsemi aktualnimi stvarmi in vprašanji, smo sklenili sklicati v torek 12. marca ob 7 zvečer v lokalu skupine v Društvenem domu članski sestanek, na katerem bomo obravnavali tako za delavce kakor za nameščence važne stvari. Člani in članice se vabijo, da se tega sestanka zanesljivo in točno udeležijo. Naj živi organiziran boj delavstva!

Brezposelni in podpore.

Glasom uredbe ministra za socialno politiko z dne 10. dec. 1927 ima delavstvo v slučaju brezposelnosti pravico do denarne podpore. Te podpore se črpajo iz fonda, nabranega iz prispevkov, ki jih plačuje delavstvo vzporedno s prispevki za bolniško zavarovanje. Pri iskanju teh podpor imajo brezposelni delavci še danes precejšnje težkoče, zlasti, ker je postopek zelo kompliciran. Glavni vzrok pa obstoji v nepoznanju zadevnih določb uredbe in naredbe ter ostalih predpisov za dajanje podpor. Prav vsled tega je potrebno, da osvetlimo najvažnejše določbe, katere naj si vsak delavec zapomni, zlasti pa naj se vse skupine po teh ravnajo.

Denarne podpore brezposelnim so dvojne in to redne in izredne. Do redne podpore ima pravico vsak delavec in vsaka delavka, če ustreza sledečim pogojem:

1. Da je bil že 7 dni brez posla in da ni odklonil dela, ki mu je bilo ponudeno od kakršnekoli strani.

2. Da je bil v zadnjem letu, preden je postal brezposeln, vsaj 4 mesece ali v zadnjih dveh letih vsaj 8 mesecev zaposlen v zavarovanju zavezani službi zoper bolezen in nezgode in plačevanju prispevkov za Borzo dela.

3. Da nima nikakih drugih dohodkov, ki bi mu zadoščali za preživljanje.

4. Da je najmanj 5 dni prijavljen pri Borzi dela kot brezposeln.

Kaj je tedaj treba najprej storiti vsakemu, ki postane brezposeln in ki hoče svoje pravice uspešno uveljaviti? Oni, ki bivajo v bližini sedeža Borze dela, naj se osebno zglase pri isti, kjer bodo prejeli izkaznico o brezposelnosti. Oni pa, ki so od sedeža Borze dela oddaljeni, dve in več ur, naj se prijavijo pisмено. Prijavo lahko napiše vsak na kos papirja. V prijavi mora navesti ime in priimek, rojstno leto, poklic, stan, število družinskih članov, pristojen v občino, od kdaj je brezposeln in pri katerem delodajalcu je bil nazadnje zaposlen. Organizirani brezposelni naj se obračajo na svoje skupine, katere jim bodo izvršile take prijave.

Ko so se že enkrat prijavili, tedaj naj šele vložijo prošnje za podporo s tem, da izpolnijo tozadnevne uradne pole, ki jih izdajajo Borze dela. V Sloveniji imamo tri Borze dela, in sicer za bivšo Kranjsko s sedežem v Ljubljani, za bivšo Štajersko s sedežem v Celju in Mariboru. Brezposelni na teritoriju Štajerske naj svoje prijave, kakor tudi pole za brezposelno podporo pošiljajo na Celje in Maribor. Brezposelni iz Kranjske pa v Ljubljano. Pola, ki služi za podporo, mora biti natančno izpolnjena. Posebno točno je treba navesti vse delodajalce, pri katerih je bil brezposeln zaposlen v zadnjih treh letih. Organiziranim brezposelnim potrdi pole njihova organizacija. Zato naj se brezposelni člani obračajo s polami vedno na svojo skupino odnosno zvezo, da ukrene potrebno, da dobijo brez večjih težkoč pripadajočo podporo.

Tisti brezposelni, ki v zadnjem letu niso bili 4 mesece in tudi ne v zadnjih dveh letih osem mesecev zavarovani pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, kakor že zgoraj rečeno, nimajo pravice do redne podpore. Pač pa lahko prosijo za izredno podporo. Ker se pa dogaja, da delodajalci svojih delavcev pri bolniški blagajni ne objavijo zajedno, ko jih odpušijo ali iz kateregakoli drugega vzroka pošljejo na dopust, nastanejo pri tem nove težkoče. Če brezposelni delavec ni objavljen pri

bolniški blagajni, se smatra, da je še vedno v delu in mu Borza dela v tem slučaju ne sme izplačati podpore. V takem slučaju je treba, da delodajalec, pri katerem je bil brezposelni nazadnje zaposlen, izda potrdilo, da je prosilec v resnici brez posla in mora tudi navesti vzroke, zakaj ga ni odjavil. Tako potrdilo mora potrditi tudi županstvo dotične občine. (Konec prihodnjič.)

Čez hribe in doline...

Vrhnik. Huda zima je. Najbolj jo čuti delavec, revež, posebno pa tak, ki je vso zimo brez zaslužka, brezposeln. Da je tak človek res v pomanjkanju, je gotovo. Tu pa se je zgodil sedaj že drugi slučaj, da je ubogi revež v konjskem hlevu prejel sv. popotnico in umrl. Zadnjičkrat je bilo to minuli petek, ko je brezposelni delavec J. P. brez vsake redne oskrbe postal žrtev brezbriznosti človeške družbe. Najslabše je pa to, da se nima človek v taki potrebi kam obrniti. Treba je bilo dobrega človeka, da ga je očistil in pripravil za sprejem sv. popotnice. Zakaj se ne razgibljejo merodajni faktorji in ne priskočijo na pomoč? Saj tu je menda vendar potrebna. Ta slučaj naj zdramita merodajne činitelje, da bodo tam zraven, kjer jih je treba. — Pri nas imamo pripraven oder za igranje. Gotovo je bil za to postavljen, da se vrše v njem predavanja in gledališke predstave. Bretekli teden smo pa dobili novost za Vrhniko. Lutke imamo, žive lutke. No, saj smo jih že tudi prej imeli in jih bomo še, ko te odidejo v drugi kraj... Nekateri glave so mnenja, da se širi izobrazba z »marionetnim gledališčem«. Ali ni bolj hvaležnega predmeta, ki je potreben, da se obdela. Mar smo že tako pri kraju, da je treba tudi lutk. — Občni zbor Gospodarskega društva se bo vršil v nedeljo 10. t. m. ob 3 popoldne v Rokodelskem domu. Zeleti bi bilo, da bi se delavstvo bolj oprijelo združbe in da bi imelo tudi kaj besede zra-

ven. — Radio-aparatom je tu že blizu 100. Še največ jih je med delavstvom, seveda detektorjev, ki se pri nas prav dobro slišijo.

Maribor. V razmeroma kratkem času sta nas zapustila dva tovariša, stara veterana naše strokovne organizacije in odšla k Večnemu po plačilo za svoje trudopolno življenje. — Franc Cajzek je umrl 19. februarja, Franc Jerič pa 2. marca. — Tovariši, ohranimo ju v blagem spominu. Naj jima bo zemljica lahka! Ostalim pa naše iskreno sožalje.

Maribor. Redne pevske vaje Krekove družine v Mariboru se vršijo vsak torek točno ob 7 zvečer v društvenem prostoru Dravska ulica 10. Vse tovariše prosimo, da se točno držijo določenega reda in redno prihajajo k vajam. Tovariši, ki želijo pristopiti, naj se javijo pred vajo pevovodji. — Odbor.

Groblje pri Domžalah. Po dolgi in mučni bolezni je šel po plačilo k Bogu častiti g. Franc Pirc, duhovnik misijonske družbe v Grobljah. Bil je velik prijatelj delavstva. Vedno je gojil vročo željo, da bi si delavstvo enkrat priborilo boljše življenje. Pomagal je organizirati in vzbujati nezavedno delavstvo in ga voditi po pravi poti do uspehov. Bil je zgled duhovnika, ki ve, kakšna je njegova naloga med delavstvom. Da bi dal Bog delavstvu še mnogo takih prijateljev in pomočnikov! Zato nam bo ostal vsem, ki smo ga poznali in ljubili, vedno v spominu. Naj v miru počiva dobri pastir!

Razno.

Razmere v tovarni Zmaj d. d. v Ljubljani. Razmere v imenovani tovarni galvaničnih elementov so pravi škandal za Ljubljano. Tovarna zaposluje nekaj muških delavcev, v ostalem pa same ženske. V času največjega povpraševanja po produktih, od oktobra do januarja, je uslužbenih okoli 140 žensk, danes jih je zaposlenih okoli 70, v poletju še manj. Delav-

stvo ima v oblasti neki Nемеc, brez večje šolske izobrazbe, še celo piše slabo. Počenja z delavkami kakor se mu zljubi; danes jo sprejme v službo, jutri jo odpusti. Delavke niso kvalificirane, ampak iz okolice Ljubljane, s kmetov, in zato mu je delo lahko. Če padeš v nemilost, greš, saj je na zimski čas dovolj delovnih moči na razpolago. V času največjega dela se je delalo do 14, 16 ur na dan, opoldne je bil le kratek odmor. Mar ni to pravo ubijanje človeka. Zrak v tovarni je poln plinov; ni čuda, če omaga najtrdnjša ženska narava in se zgrudi na tla v slabosti. Za vsakega drugega je to obupno, za šefa pa ni. Kajti on je dnevno vaje takih prizorov, socialnega čuta nima in za svoje delo ima mastno plačo. Zanimanja vredno je vprašanje, kdo je pač lastnik tega podjetja, ki mirno prenaša tako ravnanje z delavci. Najbrž se za delavce nič ne zanima, pač pa vidi le čisti dobiček. Bo pač vredno, to podjetje si ogledati malo bolj natanko.

Za kratek čas.

Postopač I.: »Leto bi moralo imeti 365 praznikov.« — Postopač II.: »Kaj pa še, da bi moral potem vsako četrto leto ves dan delati.«

Stara devica: »Vse prinesete v radiu, le ženitbenih ponudb ni nikoli.«

On: »Ti srček, toda tile emoki imajo pa nekam čuden okus.« — Ona: »To si le domišljuješ. Tu notri v knjigi stoji, da imajo izbornen okus.«

Čudno. Gospod: »Čudno, včeraj so mi bili tile čevlji premajhni, a danes so mi preveliki.« — Čevljar: »Seveda, ker ste si sinoči umili noge.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1350,75 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799,37 Din, za 1 dolar 56,77 Din, za 100 francoskih frankov 221,58 Din, za 100 češkoslovaških kron 168,38 Din, za 100 lir 297,38 Din. Za in proti osemurniku.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RULO“ r. z. z o. z. v Trziču

Iz deluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Ne zaupam jim,« je odgovorila. »Čemu neki jim je toliko za druge? Razumela bi jih, če bi verovali v Boga.«

»Evo je pobožnjakinje!«

»Gotovo.«

»No da, gospodična, pač zato, ker od onostranskega življenja ničesar ne pričakujejo, zahtevajo svoje pravice v tem življenju. Vsi ne morejo verovati v Boga in se vtapljati v pobožnosti kakor vi. So dekleta, ki trpe, ne da bi bile kaj zgrešile in si tako zaslužile trpljenje, in ki se bunijo. Jaz na primer...«

Odgovarjale so ji polglasne, hlastne besede. Saj je v njih življenje rezalo to vprašanje, ki se jim je v razgovorih tako pogosto oglašalo.

»Jaz tudi.« — »Jaz ne.« — »Jaz kakšen dan.« — »Na, šivanka se mi je zlomila.«

Henrietta je bila že nekaj minut zatopljena v primerjanje dveh izpreminjastih trakov, ki jih je trebalo razporediti z rdečkastimi cvetlicami norvega vzorca. Zgibala je, gubala, polagala odrezke drugega k drugemu in jih večje motrila polzaprtih oči.

Ko je poslušala razmišljanja teh malih šestnajstletnih ali osemnajstletnih deklet, si ona kot starejša ni mogla kaj, da ne bi zganila z glavo. Gospodična Irma jo je opazila in rekla:

»Oh, vi — gospodična Henrietta!«

»Kaj pa jaz?«

»To, da dobro poznamo Vaše mnenje. Kaj bi govorili. Vi ste krepost, modrost, pamet sama, dekleta, ki ne pade...«

»Hvala Bogu, sicer se lahko pobiješ,« je dejala Henrietta smeje.

Dekle, ki ji je veljal odgovor, jo je ostro pogledala in obmolnila. Pogovor so nadaljevale škarje, šivanke in naprstniki. Misli so blodile vsaka svojo pot. Izgubljale so se tjakaj, kamor jim

nihče ne more slediti, v sanjo, ki poti ne potrebuje. Solnce je palilo vedno gorkeje. Priprto okno je spuščalo v sobo z elektriko nasičen zrak, ki je dušil in so ga prsi hitreje poganjale nazaj nego strup. Znojne kapljice so se biserile po golih tilnikih. Od časa do časa je bilo slišati pēto, ki je nestrpno udarjala po parketu, ali naglo bobnanje vseh petih prstov po mizi. Zamisel je prihajala manj rada. Medlela je že ter se udajala v sanjarjenje.

Dekleta so pozabila na smrt gospoda Lemariéja.

»Čas je, da bo sezije konec,« je dejala debela Lucija, ki jo je dušilo. »Ljubše mi je, da ni beliča pri hiši kot pa da delam v taki vročini.«

Stavek je zamrl v dozdevni brezbriznosti deklet. In jih je le bila vznemirila kakor udarec z veslom vznemiri globoke vode. Niti valčka ni na gladini. Trsje se ni zganilo. Vse muhe so ostale in srkajo divji med iz srca rumenih lokvanjev. A vrtinec zraka se je potopil in zganil vodo vse do korenin in skritih debel podvodnih rastlin. Da bi delavnico zapustile! Seveda, mrtva sezija se prične, z njo pa pridejo dnevi, ko bo težje dobiti kruha na upanje. Ko v dvomu živis, da-li boš lahko spet vstopila pri lastnici v službo, ker se ji bo ponujalo mnogo novih delavk. Ko ti hodijo po glavi misli na smrt, kadar se sredi veselja zaveš ali ždiš dve dolgi uri brez dela. O ve usiljene počitnice, sitno delo pri materah, ki te ne razumejo, skušnjave dvajsetih let, ki jih delo več ne odganja, žalostne zgodbe iz preteklosti, bolesti samote, prihajate torej, prihajate! Blizu ste, na pragu ste...

Svetla proga je zagorela na stropu v desnem kotu. Bil je odsev iz rastlinjaka, ki ga je bilo videti ponavadi poleti ob enajstih.

Vajenka je strmela vanj.

Tisti čas je ena izmed deklet zaihtela. Pesti je zagrebla v lase in skrivala svoj mladi obraz iz sramu ter jokala. Prsi je stiskala k mizi. Krčevito je podrhtevala. Njene tovarišice niso bile videti iznenadene. Nadaljevale so s svojim delom, celo marljivo je so se sklanjale nadenj. Niso hotele ponižati nje, ki je jokala. Zgodilo se je tako vsaki ob svojem času. Ni bilo tedna, da eni izmed deklet ne bi pošel

pogum in se ne bi predala solzam, ker jo je zmá-gala bolest, ki je kajkrat ostala skrita.

To pot je bila Irma, dekleta s tistimi velikimi očmi, socialistka. Pustile so jo, da se je polagoma potolažila, si obrisala oči in si popravila lase.

Vse so vedele, da jo je bil pred dvema dnevi fant zapustil...

Vstopila je gospa Clémence. Delala se je, ko da ničesar ne vidi. Smehljala se je pod svojimi napudranimi in na sencih nakodranimi lasmi. Z dvema prstoma je držala za svoj lornjet. Ustavila se je za trenutek za vsako krasilko. Sodeč po njenem izrazu obraza in po njenem govorjenju bi mislil, da obiskuje zbirko redkih dragocenosti v čudežnem kraju.

Njen način je bilo vzpodbujanje.

»Prav dobro... glejte si, dobra misel... Rdeče in vijoličasto, gospodična Jeanna, bi bilo še bolje. Gospodična Mathilda, dvignite ta krajec: dva šopka vijolic semkaj, kjer je slama zavita, troje ali četvero listov prosto navzdol, razumete?... Svetle barve, kaj ne? Odjemalka je plavolasa... Gospodična Henrietta, vsak dan napredujete. Radi Vas mi je izrekla priznanje mala komtesa Zaniska in gospa pl. Stréville. Dajte tem pentljam malce več jedrosti, vidite, ako postavite točko semkaj, pa imamo umetnino... Nategujte bolj svoje oblike, gospodična Reina, ne razporejate dovolj. A vzorec je dober. Dali ga boste posneti, gospodična Augustina... Saj res, — oba bela slamnika z rožami za generalovi hčerki bosta nočjo pač pripravljena? Odhajajo na kmete. Obljubili smo.«

»Gospodična Irma ju ima v rokah,« je odgovorila delovodkinja.

Gospa Clémence je s pogledom ošinila deklico, ki je bila jokala. Rekla pa ni niti besedice. Pri tem pa je opazila Marijo Schwarzovo.

»In tista tam, — kaj delate z njo?«

»Dala sem ji, naj šiva pentlje. Bo že.«

Gospodinja je hotela oditi, ko je skončala svoj pregled. A spomnila se je, da mora še nekaj zaukazati. Spustila je medeni gumb, ki ga je bila že zakorenjena, stopila dva koraka, se sklonila k Henrietti, ki je delala na koncu ene mize, ter ji rekla po tihem: